

# Ikäihmisten sosiaali- huoltolain mukaisen asumispalveluiden ja laitoshoidon myöntämisen perusteet

## **SISÄLLYSLUETTELO:**

|   |           |
|---|-----------|
| <b>1 ASUMISPALVELUITA OHJAAVAN LAINSÄÄDÄNTÖ JA SUOSITUKSET</b>                  | <b>1</b>  |
| <b>2 ASUMISPALVELUIDEN YLEISET PERIAATTEET</b>                                  | <b>2</b>  |
| <b>3 ASUMISPALVELUT</b>   | <b>3</b>  |
| <b>3.1 Tuettu asuminen</b>  | <b>3</b>  |
| <b>3.2 Palveluasuminen</b>  | <b>3</b>  |
| <b>3.3 Tehostettu palvelusasuminen</b>  | <b>4</b>  |
| <b>3.4 Lyhytaikainen kuntouttava asuminen (ympäri vuorokautinen)</b>            | <b>5</b>  |
| <b>3.4.1 Säännöllinen ja tilapäinen lyhytaikaishoito</b>                        | <b>5</b>  |
| <b>3.4.2 Lyhytaikainen arviointijakso</b>                                       | <b>6</b>  |
| <b>3.5 Laitoshoidto</b>   | <b>7</b>  |
| <b>4 ASUMISPALVELUIHIN HAKEMINEN, PALVELUTARPEEN ARVIOINTI JA PÄÄTÖKSENTEKO</b> | <b>8</b>  |
| <b>5 ASUKKAAN SIIRTYMINEN ASUMISPALVELUIHIN</b>                                 | <b>9</b>  |
| <b>6 PALVELUISTA PERITTÄVÄT MAKSUT</b>  | <b>10</b> |
| <b>LÄHTEET</b>  | <b>11</b> |



## 1 ASUMISPALVELUITA OHJAAVAN LAINSÄÄDÄNTÖ JA SUOSITUKSET

Sosiaalihuoltolain (SHL 1301/2014 § 11, 14 ja 21) mukaan kunnan on huolehdittava asumispalvelujen järjestämisestä. Asumispalveluja järjestetään henkilöille, jotka erityisestä syystä tarvitsevat apua tai tukea asumisessa tai asumisensa järjestämisessä. Sosiaalihuoltolain mukaisina asumispalveluina voidaan myöntää ns. tavallista palveluasumista ja tehostettua palveluasumista ja myös laitoshoidtoa.

Ennen laitoshoidtoon sijoittamista tulee aina selvittää muut vaihtoehdot sekä huolehtia siitä, että potilaan lääketieteellinen tila on asianmukaisesti selvitetty ja potilas on saanut riittävän kuntoutuksen (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012).

Lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta (28.12.2012/980) sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 14 §:n mukaan kunnan on toteutettava iäkkään henkilön arvokasta elämää tukeva pitkäaikainen hoito ja huolenpito ensisijaisesti kotiin annettavilla ja muilla sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluilla. Palvelut on toteutettava niin, että iäkäs henkilö voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan. Edellytyksenä ympärivuorokautiseen tehostettuun palveluasumiseen ohjautumiselle on, että asiakkaalla on ollut käytössään kaikki kotona asumista tukevat palvelut ja niiden vaikutus asiakkaan toimintakykyyn on arvioitu.

Asiakkaan palveluntarpeen muuttuessa kotihoito lisää asiakkaalle palveluja ja mahdollisesti käytössä on myös tehostettu kotikuntoutus. Asiakkaan kotona asumisen tukemiseksi on pohdittu ja käytetty kaikki hoito-, kuntoutus- ja sosiaalityön keinot ja menetelmät, jotka ovat käytettävissä.

”Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019” (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6) edellyttää ikäystävällistä palvelujen rakennetta siten, että asumista ja palveluja kehitetään samanaikaisesti. Tavoitteena on lisätä koko ikääntyneen väestön tietoisuutta asumisen ennakkoinnin merkityksestä sekä tehdä valintoja asumisen suhteen tulevia tarpeita ennakoiden. Tavoitteena on tukea ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa tarvitsevien asiakkaiden mahdollisuutta elää ja asua kodikkaassa ympäristössä, jossa tarvittava hoito ja huolenpito on turvattu ja iäkäs voi kokea elämänsä arvokkaaksi, merkitykselliseksi ja turvalliseksi.

Asumisen ja palvelujen ratkaisuja suunniteltaessa noudatetaan normaaliuden periaatetta niin, että iäkkäiden asunnot ovat mahdollisimman usein tavanomaisessa asuinkannassa. Asumisen ja palvelujen toimivaksi yhteensovittamiseksi kehitetään myös uudenlaisia esteettömiä, turvallisuutta sekä itsemääräämistä tukevia yhteisöllisiä ratkaisuja, jotka huomioivat toimintakyvyssä tapahtuvat muutokset. Nämä ratkaisut rakennetaan paikallisiin olosuhteisiin sopiviksi. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017–2019)



## 2 ASUMISPALVELUIDEN YLEISET PERIAATTEET

Asumispalvelu muodostuu asiakkaalle tarjottavasta kodinomaisesta, viihtyisästä ja asiakkaan henkilökohtaisia tarpeita vastaavasta asumisesta, siihen keskeisesti liittyvistä tukipalveluista ja kuntoutuksesta, kuntoutumista edistävästä hoidosta ja hoivasta. Palvelukokonaisuus edistää asiakkaan turvallista ja arvokasta elämää, tukee omatoimista elämää ja mahdollistaa fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin sekä ja kuntoutumisen. Asiakasta aktivoidaan ja kannustetaan omatoimiseen ja itsenäiseen suoriutumiseen omien voimavarojen mukaan.

Palvelun keskeisinä periaatteina ovat asiakaslähtöisyys, asiakkaan oikeudet ja itsemääräämisoikeus. Asiakas ja hänen yksilölliset tarpeensa huomioidaan kokonaisvaltaisesti. Asiakas osallistuu häntä koskevan palvelun suunnitteluun ja tulee kuulluksi häntä itseään koskevassa päätöksenteossa. Työskentelyssä asiakkaan kanssa korostuvat kuntouttavan toiminnan periaatteet ja kuntoutumista edistävät toimintatavat. Asiakkaalla on mahdollisuus asua toimintayksikössä elämänsä loppuun saakka ja saada muuttuvia tarpeitaan vastaavaa hoitoa ja hoivaa. Asiakkailta on mahdollisuus asua puolison kanssa yhdessä tai läheisesti yksilöllisesti suunniteltuna. Yksilölliseen suunnitteluun vaikuttaa hoitokotien paikka- ja huonetilanne sekä asiakkaiden omat toiveet.

Tarpeen arvioinnissa arvioidaan käytössä olevien palvelujen kokonaisuuden luomat edellytykset selviytyä päivittäisistä toiminnoista. Muiden palvelujen tehostamisen mahdollisuudet selvitetään yhteistyössä asiakkaan ja /tai hänen edustajansa sekä asiakkaan tilanteeseen perehtyneiden ammattihenkilöiden kanssa. Palvelujen järjestämisessä huomioidaan saamelaisen asiakkaan kohdalla saamenkieli ja kulttuuri kokonaisvaltaisesti.



### 3 ASUMISPALVELUT

#### 3.1 Tuettu asuminen

Tuetulla asumisella tarkoitetaan asumisen tukemista sosiaaliohjauksella ja muilla sosiaalipalveluilla. Tuettua asumista järjestetään henkilöille, jotka tarvitsevat tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä. Erityistarpeina tukiasumisen tarjoamiselle voi olla nykyisen asuinympäristön hankaluudet mm. pitkät etäisyydet. Tuetussa asumisessa asuva henkilö tarvitsee tukea ja ohjausta kyetäkseen asumaan itsenäisesti kotonaan. Henkilö asuu tukiasumiseen tarkoitetuissa asunnoissa, senioritaloissa tai vastaavissa. Tuettu asuminen voi olla myös ryhmäkotimuotoista. Asiakkaan palvelujen tarve vaihtelee ja voi olla päivittäistä tai viikoittaista. Tukiasumiseen liittyy usein yhteisöllistä toimintaa. Aasukkaat tekevät vuokrasopimuksen kiinteistön omistajan kanssa asumisesta ja heillä on mahdollisuus hakea Kelasta tulosidonnaista asumistukea vuokratukustannuksiin.

#### 3.2 Palveluasuminen

Palveluasumista järjestetään vaihtoehtona henkilöille, joilla on tehostetun kotihoidon tarve tai lisääntynyt asumisen tuen tarve. Hän voi tarvita useita hoivakäyntejä vuorokaudessa, mutta ei tarvitse ympärivuorokautista hoivaa. Palveluasumisen myöntämisen perusteena voi olla myös voimakas turvattomuuden tunne ja henkilön katsotaan hyötyvän palveluasumisesta. Palveluasuminen on asumismuoto turvallisessa ja yhteisöllisessä asumisympäristössä ikääntyneille, jotka tarvitsevat hoitohenkilökunnan päivittäistä tukea ja apua asumiseensa, Asuminen voidaan järjestää tavanomaisissa huoneistoissa, erityisissä palvelutaloissa, ryhmäkodeissa, asumisryhmissä tai muissa ratkaisuissa.

Palveluasumisessa tarjotaan asiakkaan tarpeiden mukaista kuntouttavaa hoivaa, huolenpitoa ja tukipalveluja aamusta iltaan. Palveluun sisältyy asiakkaan tarpeen mukainen ohjaus- ja neuvonta, toimintakykyä ylläpitävä ja edistävä toiminta, hoiva- ja huolenpito, ateria-, vaatehuolto-, peseytymis- ja siivouspalvelut sekä osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut. Jokaiselle asukkaalle laaditaan hänen toimintakykynsä ja palvelutarpeen mukainen hoito -, palvelu- ja kuntoutussuunnitelma. Palvelu ei sisällä lääkkeitä, henkilökohtaisia hygieniatarvikkeita ja hoitotarvikkeita eikä vaatteita tms. henkilökohtaisia tarvikkeita.

Hoitohenkilöstö on tavoitettavissa aamusta iltaan klo 7-21. Palveluasuminen ei sisällä ympärivuorokautista palvelua ja yöaikainen hoito ja turvallisuus perustuvat tarvittaessa turvahälytysjärjestelmään ja/tai yöpartion käynteihin. Palveluasunnossa asukkaat tekevät vuokrasopimuksen kiinteistön omistajan kanssa asumisesta ja heillä on mahdollisuus hakea Kelasta tulosidonnaista asumistukea vuokratukustannuksiin.

**Palvelutarpeen arvioinnin apuna** käytetään muisti- ja toimintakykymittareita. Asiakkaan avuntarvetta ja toimintakykyä mittaavan RAI:n MAPLe-luokitus on 3-5, ADL 1-2, CPS 3 ja IADL-kriteeriä mm, että osaa hälyttää apua esim. turvarannekkeella. Siirtymävaiheessa (2019 loppuun mennessä) rinnalla voidaan käyttää Ravatarsovelluksen RAVA-mittaria, jolloin RAVA-indeksin arvo on yli 2,5. Mittareiden arvot ovat ohjeellisia ja arvioinnissa huomioidaan yksilöllisesti asiakkaan kokonaistilanne



### 3.3 Tehostettu palvelusasuminen

Tehostettua palveluasumista järjestetään henkilöille, joilla hoivan ja huolenpidon tarve on runsasta ja ympärivuorokautista eikä tarpeeseen voida vastata kotiin annettavilla palveluilla tai palveluasumisella.

Tehostetun palveluasumisen tarkoituksena on mahdollistaa asiakkaan asuminen ja eläminen elämänsä loppuun asti kodissaan ylläpitämällä asiakkaiden päivittäistä toimintakykyä kuntouttavan työotteen ja monipuolisen kuntouttavan toiminnan avulla. Asiakkaalle tarjotaan hänen tarvitsemansa kuntoutus, hoiva, hoito ja huolenpito.

Tehostettu palveluasuminen sisältää asiakkaan ympärivuorokautisen hoivan ja hoidon, ateriat, siivouspalvelut, vaatehuollon ja osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävät palvelut sekä muut palvelut kuten avustamisen asunnossa ja sen ulkopuolella. Jokaiselle asukkaalle laaditaan hänen toimintakykynsä ja palvelutarpeensa mukainen hoito- palvelu- ja kuntoutussuunnitelma.

Palvelu ei sisällä lääkkeitä, henkilökohtaisia hygieniatarvikkeita ja hoitotarvikkeita sekä vaatteita tms. henkilökohtaisia tarvikkeita.

Tehostetussa palveluasumisessa asiakkaat tekevät vuokrasopimuksen kiinteistön omistajan kanssa ja heillä on mahdollisuus hakea Kelasta tulositonnoista asumistukea vuokratukustannuksiin.

#### **Myöntämisperusteet tehostettuun palveluasumiseen**

Asiakkaat, joilla kotona asumista tukevista palveluista ja tukitoimista huolimatta kotona asuminen ei ole turvallista joko itsenäisesti asuen tai omaisen kanssa. Heillä on fyysisen, psyykkisen, kognitiivisen ja/tai sosiaalisen toimintakyvyn huomattavaa heikentymistä. Asiakkaat, jotka tarvitsevat monien sairauksien vuoksi ympärivuorokautista hoivaa ja valvontaa. Hoivan ja valvonnan tarvetta on säännöllisesti myös yöaikaan.

Palvelutarpeen arvioinnin apuna käytetään erilaisia mittareita. Oheiset mittareiden arvot ovat ohjeellisia ja arvioinnissa huomioidaan yksilöllisesti asiakkaan kokonaistilanne. Arvioinnissa käytetään toimintakykymittareita, joista keskeisimpänä RAI-toimintakyvyn arviointimittari. RAI:hin sisältyvä MAPLe-5 -asteikko kuvaa asiakkaan palvelutarpeen määrää: 1 (vähäinen palvelutarve), 2 (lievä palvelutarve), 3 (kohtalainen palvelutarve), 4 (suuri palvelutarve) ja 5 (erittäin suuri palvelutarve). Arviointia tehdään kokonaisvaltaisesti testeihin, haastatteluihin ja havainnoin yhteistyössä asiakkaan ja/tai hänen edustajansa kanssa.

Tehostetun palveluasumisen viitteellinen MAPLe-arvo on pääsääntöisesti vähintään 4 ja MAPLe mittarin ohella huomioidaan ja tukena käytetään tarkistuslistaa. Arvioinnissa voidaan käyttää myös RAI:n terveydentilan vakautta kuvaavaa CHES-mittaria.

#### **Vähintään MAPLe 4 (suuri palvelutarve) ja lisäksi:**

##### **Päivittäiset toiminnot, toimintakyky (ADLh 4 tai enemmän):**

Henkilöllä on vaikeuksia lähes kaikissa päivittäisissä toiminnoissa suoriutumisessa (pukeutuminen, peseytyminen, kotona liikkuminen, wc-käynnit, siirtyminen esim. vuoteesta pyörätuoliin, syöminen).

##### **Välinetoinnot (IADL 6):**



Henkilöllä on vaikeuksia lähes kaikissa asioiden hoitamiseen ym. IADL toimintoihin liittyvissä toiminnoissa.

### **Kognitiivinen toimintakyky (CPS 3 tai enemmän):**

Henkilö tekee itsensä kannalta epäsuotuisia/turvattomia päätöksiä, jotka vaarantavat hänen terveyttään tai turvallisuuttaan. Muisti on heikentynyt, myös ymmärretyksi tuleminen ja kyky ymmärtää muita voi olla heikentynyt.

### **Mieliala ja masennus (DRS 3 tai enemmän):**

Henkilö on kykenemätön huolehtimaan itsestään, välinpitämätön suhtautuminen omiin asioihin (ei nouse vuoteesta, ei syö). Psykkinen sairaus, joka ei ole hoidoista huolimatta parantunut, tai itsetuhoisia ajatuksia.

### **Käyttöoireet:**

Esimerkiksi henkilö karkaa, vaeltelee ja eksyy tai pitkäaikainen asiakkaan omaa, läheisen henkeä, turvallisuutta tai terveyttä uhkaava ja häiritsevä käytös.

### **Sosiaalinen toimintakyky/aktiivisuus:**

Henkilö vetäytyy täysin aktiviteeteistaan, omaisten/läheisten tukiverkosto on riittämätön, kokee olonsa yksinäiseksi ja turvattomaksi ja tämä vaikeuttaa merkittävästi asiakkaan kotona selviytymistä.

### **MAPLe 1-3, jod CHES = 3 tai enemmän**

Esimerkiksi henkilön terveydentila on epävakaata tai poikkeuksellisista syistä, kuten psykoottiset oireet (harhaisuus/harhaluuloisuus) yhdessä toistuvasti epävakaan terveydentilan kanssa.

Siirtymävaiheessa (2019 loppuun mennessä) rinnalla voidaan käyttää Ravatarsovelluksen RAVA-mittaria, jolloin RAVA-indeksin viitteellinen arvo on yli 3. Mittareiden arvot ovat ohjeellisia ja arvioinnissa huomioidaan yksilöllisesti asiakkaan kokonaistilanne.

### **Viitteelliset muistisairauksien testiarvot GDS 4-6/CDR 1-2 /MMSE 20–10.**

## **3.4 Lyhytaikainen kuntouttava asuminen (ympäri vuorokautinen)**

Lyhytaikaisen kuntouttavan asumisen tavoitteena on arvioida ja vahvistaa ikäihmisen toimintakykyä ja voimavaroja erityisesti kotona asumisen ja omaishoitajan tai läheisen jaksamisen tukemiseksi sekä kotiutumiseen liittyvissä tilanteissa. Tavoitteena on siirtää pitkäaikaisen ympärivuorokautisen hoivan tarvetta.

Lyhytaikainen kuntouttava asuminen sisältää asiakkaan kuntoutuksen, ympärivuorokautisen hoivan ja hoidon. Lyhytaikaista kuntouttavaa asumista voi hakea ottamalla yhteyttä SAS-hoitajiin.

### **3.4.1 Säännöllinen ja tilapäinen lyhytaikaishoito**

Säännöllinen lyhytaikaishoito on määräajoin toistuvaa, kuntouttavaa, ympärivuorokautista hoitoa tai hoivaa. Lyhytaikaiseen kuntouttavaan asumiseen eivät kuulu lääkkeet ja henkilökohtaiset hoitotarvikkeet.

#### **Säännöllinen lyhytaikaishoito on tarkoitettu:**

- omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien järjestämiseksi



- omaisen tai läheisen jaksamisen tueksi
- kotiin annettavien palveluiden lisäksi tukemaan kotona asumista

**Tilapäinen lyhytaikaishoito on tarkoitettu:**

- kotiin annettavien palveluiden lisäksi erityistilanteissa (esimerkiksi sairauden- tai hoidon seuranta ja toteutus tai kriisitilanne)
- palvelutarpeen ja toimintakyvyn arviointiin ja kartoitukseen
- sairaalassa olon tai kuntoutusjakson jälkeen tarvittavaan hoivaan ja kuntoutukseen

Lyhytaikaishoitoa järjestetään pääsääntöisesti Rovaniemen kaupungin omissa yksiköissä. Lisäksi lyhytaikaishoitoa tuotetaan yksityisissä asumispalveluyksiköissä.

**Myöntämisen perusteet:**

- Asiakkaat, joilla on fyysisen, psyykkisen, kognitiivisen ja/tai sosiaalisen toimintakyvyn huomattavaa heikentymistä.
- Omaishoidettavan tarve hoidolle, omaishoitajan/läheisen väsymisen tai muun esteen vuoksi.
- Asiakkaat, jotka tarvitsevat sairauksien vuoksi hoivaa ja valvontaa, jota ei voida kotihoidon tai kotisairaalan toimesta toteuttaa.
- Asiakkaat, joilla on toistuvia sairaalajaksoja ilman selkeää terveydellistä syytä tai hoidollista tarvetta.

Lyhytaikaishoidon myöntäminen perustuu aina asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen arviointiin, jolloin arvioidaan myönnetyn lyhytaikaishoidon määrä ja jaksotus. Lyhytaikaishoidon kesto on noin 3-10 vuorokautta kuukaudessa. Lyhytaikaishoitoa voidaan myöntää enintään 12 jaksoa vuodessa.

Lyhytaikaishoidosta tehdään viranhaltijapäätös, joka pohjautuu palvelutarpeen arviointiin ja ohjeellisesti tehostetun palveluasumisen myöntämisen kriteereihin.

### 3.4.2 Lyhytaikainen arviointijakso

Lyhytaikainen arviointijakso on kuntouttavaa, arvioivaa ja määräaikaista, ympärivuorokautista hoitoa tai hoivaa. Lyhytaikainen arviointijakso voi kestää pääsääntöisesti maksimissaan 3 kuukautta. Arviointijakson tavoitteena on löytää asiakkaan kuntoutumisen mahdollisuudet toimintakyvyn arvioinnin ja tukemisen kautta sekä löytää yksilöllinen ja tarkoituksenmukaisin asumisen ratkaisu. Lyhytaikaiseen arviointijaksoon kuuluu lääkkeet ja hoitotarvikkeet.

**Lyhytaikainen arviointijakso on tarkoitettu:**

- palvelutarpeen ja toimintakyvyn arviointiin ja kartoitukseen, mitä ei voida toteuttaa kotihoidon arviointijaksona
- SAS-päätöksen myötä asiakkaan tarpeenmukaisen asumispaikan järjestäminen

Lyhytaikainen arviointijakso toteutetaan Rovaniemen kaupungin arviointiyksikössä. Lyhytaikaisen arviointijakson myöntäminen perustuu aina asiakkaan kokonaisvaltaisen tilanteen arviointiin ja siitä tehdään viranhaltijapäätös.





### 3.5 Laitoshoito

Pitkäaikaiseen laitoshoittoon asiakas voidaan ohjata vain, mikäli siihen on lääketieteelliset perusteet tai asiakasturvallisuuteen tai potilasturvallisuuteen liittyvät perusteet. Ennen laitoshoittoon sijoittamista tulee aina selvittää muut vaihtoehdot sekä huolehtia siitä, että potilaan lääketieteellinen tila on asianmukaisesti selvitetty ja potilas on saanut riittävän kuntoutuksen (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012).

#### **Sairaudesta/sairauksista johtuva laitoshoidon tarve voi muodostaa perusteen seuraavissa tilanteissa:**

- Useita samanaikaisia sairauksia, jotka edellyttävät vaativia, usein toistuvia ja ennakoimattomia lääketieteellisiä hoitoja.
- Vaikeasti liikuteltava, vaikeasti järjestettävissä oleva tai erityisosaamista vaativa hoito ja/tai hoitovälineistö.
- Asiakkaan oma tai muiden ihmisten vakava terveyden tai turvallisuuden vaarantuminen.

Valtakunnallisesti on linjattu, että pitkäaikaista laitoshoittoa järjestetään pääsääntöisesti terveydenhuollon yksiköissä (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:30; iäkkäiden pitkäaikaisen laitoshoidon perusteiden alatyöryhmän muistio).

Sosiaalihuoltolain mukaisesta pitkäaikaisesta laitoshoidosta vanhainkodissa tai muusta sosiaalihuoltolain mukaisista hoivaosastoista luovutaan rakennemuutoksen edetessä. Siirtymävaiheessa laitoshoittoa järjestetään jatkuvasti apua, hoivaa ja valvontaa tarvitseville. Rovaniemellä vanhuspalvelulain mukaista laitoshoittoa tarjotaan sosiaalihuollon yksikössä. Henkilökuntaa on paikalla ympäri vuorokauden.



#### 4 ASUMISPALVELUIHIN HAKEMINEN, PALVELUTARPEEN ARVIOINTI JA PÄÄTÖKSENTEKO

Asumispalveluja haetaan kirjallisella tai suullisella hakemuksella ja hakemus osoitetaan SAS-toimistoon. Hakemus tulee olla asiakkaan itsensä tai hänen laillisen edustajansa allekirjoittama.

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista edellyttää, että iäkkään henkilön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsestä suoriutumista tukevien palveluiden tarve tulee selvittää kokonaisvaltaisesti yhdessä iäkkään henkilön ja tarvittaessa hänen läheisensä kanssa. Iäkkäällä henkilöllä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa palvelujen sisältöön ja toteuttamistapaan sekä osaltaan päättää niitä koskevista valinnoista. Palvelutarpeen arvioinnin lähtökohtana on asiakkaan ja läheisten ilmaisema käsitys avun tarpeesta. Palvelutarpeen arviointi sisältää fyysisen, psyykkisen, kognitiivisen ja sosiaalisen toimintakyvyn sekä kokonaistilanteen arvioinnin. Palvelutarpeen arviointi tehdään yhtenäisin mittarein.

Palvelutarpeen arvioinnissa ja palveluista päätettäessä hyödynnetään RAI-toimintakyvyn arviointimenetelmiä, muistihäiriöisen asiakkaan kohdalla voidaan käyttää myös erityisesti muistia arvioivia mittareita (MMSE, CERAD). Asiakkaaseen otetaan yhteys palvelutarpeen arvioimiseksi seitsemän työpäivän kuluessa yhteydenotosta ja kiireellisissä tapauksissa viipymättä.

Asiakkaan tilanteesta voidaan pyytää tarvittaessa lisäselvityksiä. Tilanteen ja kuntoutumisen mahdollisuuksien arviointiin varataan riittävästi aikaa ennen päätöksentekoa.

Asiakkaan hoito-, palvelu- ja kuntoutussuunnitelmia laadittaessa huomioidaan hänen kielensä ja kulttuurinsa mukaiset palvelut ja kartoitetaan muut mm. järjestäjän tukitoiminta alueella. Saamelaista asiakkaalle varmistetaan mahdollisuus omakieliseen kommunikointiin ja kulttuurin mukaisiin palveluihin. Asiakkaan arvioinnissa on varmistettava molemmin puolinen ymmärrys asioista tarvittaessa tulkin välityksellä.

Viranhaltijan on tehtävä aina kirjallinen päätös asiakkaalle myönnettyistä palveluista tai niiden epäämisestä. Jos myöntämiskriteerit asumispalveluihin eivät täyty, hakija saa tästä kielteisen päätöksen tiedokseen. Kielteisen päätöksen saanut asiakas voi tehdä uuden hakemuksen. Mikäli asumispalvelupaikkaa ei ole osoitettavissa, asiakas saa kielteisen päätöksen. Aiempi hakemus jää voimaan siihen saakka, kunnes tarkoituksenmukainen palveluasumispaikka löytyy. Sekä kielteiseen että myönteiseen päätökseen liitetään muutoksenhakuohjeet.

Hakijan on ilmoitettava tarjotun paikan vastaanottamisesta mahdollisimman pian, mielellään viikon aikana. Asiakkaan muuton tulisi tapahtua viivyttelämättä. Mikäli asiakas kieltäytyy vastaanottamasta tarjottua paikkaa, hänen tulee tehdä siitä kirjallinen ilmoitus päätöksentekijälle.



## **5 ASUKKAAN SIIRTYMINEN ASUMISPALVELUIHIN**

Kun asiakkaalle on myönnetty asumispalvelut ja hän siirtyy palveluiden piiriin, hänelle laaditaan yksilöllinen asiakassuunnitelma; hoito-, palvelu-, ja kuntoutussuunnitelma. Hoito- ja palvelusuunnitelman laadintaan osallistuu asumispalvelujen ammattihenkilöstön lisäksi asiakas ja/tai hänen omaisensa/läheisensä sekä tarvittaessa asiakkaan hoitoon osallistuvat muut tahot. Suunnitelmaan kirjataan asiakkaan toimintakyky, auttamismenetelmät, kuntoutumissuunnitelma, hoidon tavoitteet ja arviointi, sekä asiakkaan omat toiveet ja mielipiteet. Asiakkaille nimetään omahoitaja, jonka kanssa voi asioida luontevasti ja hän auttaa myös yhteydenpidossa läheisiin.

Hoitoa ja hoivaa toteutetaan asiakassuunnitelman; hoito-, palvelu- ja kuntoutussuunnitelman mukaisesti. Asiakkaan toimintakykyä arvioidaan säännöllisesti oikean palvelumuodon arvioimiseksi ja palveluasumisen tarve voidaan arvioida uudelleen. Mikäli asiakkaan toimintakyky muuttuu pitkäaikaisesti tai pysyvästi ja palvelumuodon muutos on asiakkaan edun mukainen, tehdään uusi päätös.

Suunnitelmaa sekä siinä asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti ja se tarkistetaan tarvittaessa. Hoitotyön yhteenveto laaditaan kuuden kuukauden välein.



## **6 PALVELUISTA PERITTÄVÄT MAKSUT**

Sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalvelujen asiakasmaksujen määräytymisperusteita ei ole nyt säädetty asiakasmaksulaissa tai – asetuksessa. Asiakasmaksut määräytyvät perusturvalautakunnan päättämien periaatteiden mukaisesti. Palvelusetelillä tuotettavien asumispalveluiden palvelusetelin arvot määräytyvät perusturvalautakunnan vahvistaman sääntökirjan mukaisesti.

Pitkäaikaisesta laitoshoidosta peritään asiakasmaksulain ja -asetuksen mukainen maksu. Laitoshoidon maksu on tulosisidonnainen ja vaatii tulotietojen selvittämisen.

Asiakasmaksuja voidaan alentaa tai poistaa tai palvelusetelin arvoa korottaa, jotta asiakkaan tai kotiin jäävän puolison toimeentulo ei vaarannu. Maksujen alentamista ohjaa myös perusturvalautakunnan vahvistamat linjaukset.



## **LÄHTEET**

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 980/2012 .

Laatusuosituksen hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017- 2019 (STM julkaisu 2017:6)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000 .

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992

Opas lääkehoitosuunnitelman tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa THL 14/2015